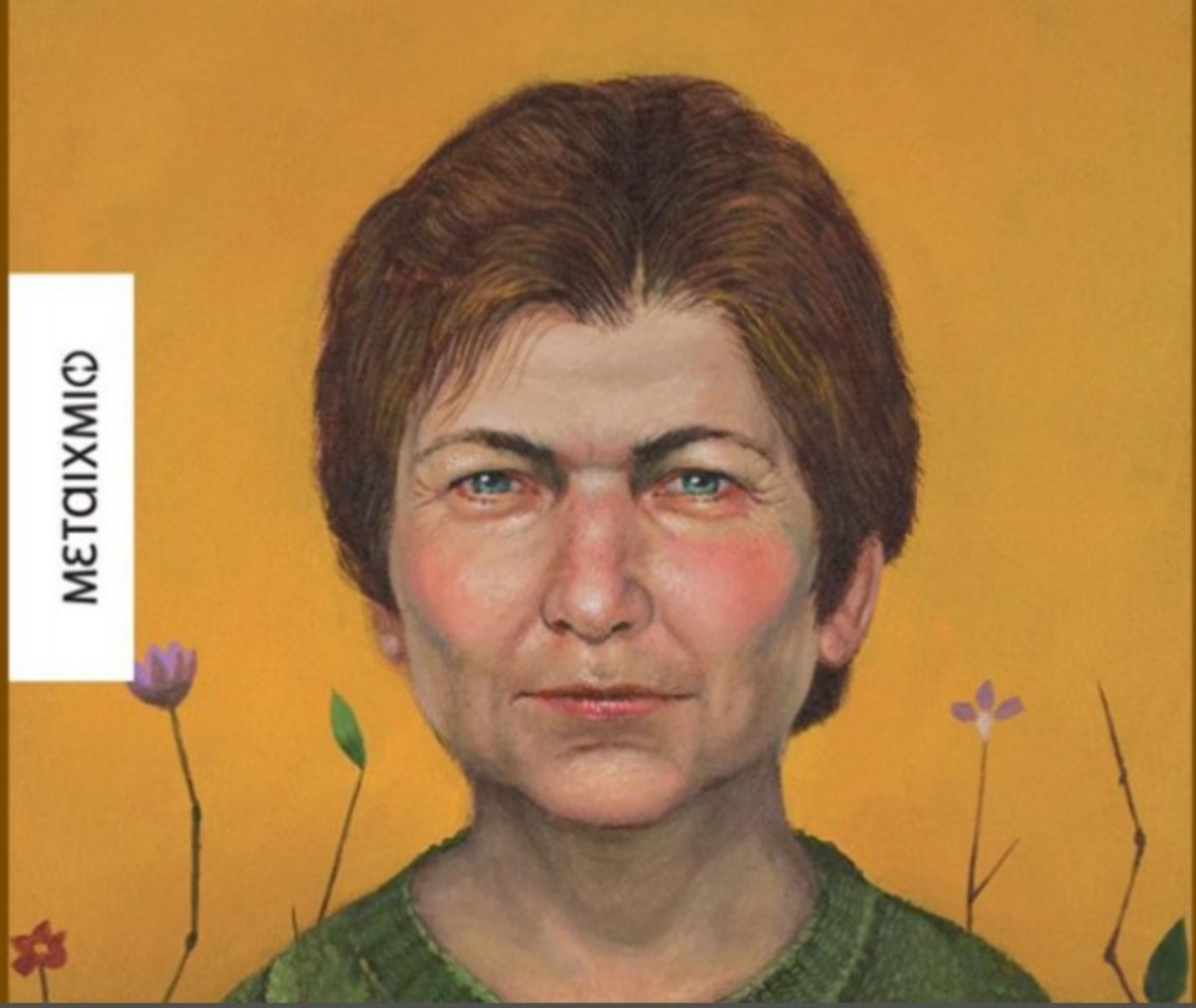

“ΤΣΙΧΛΕΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ” ΤΟΥ ΜΑΚΗ ΤΣΙΤΑ, ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Γράφει η Ελευθερία Καμπούρογλου

Θα μπορούσε να είναι μια συλλογή ευθυμογραφημάτων. Αρκετά από τα δεκαεννέα διηγήματα περιέχουν ισχυρές δόσεις χιούμορ, όπως το «Συνέβη στο Κολωνάκι» ή «Η εκδήλωση», όμως όλα ισόποσα περιέχουν και μια ισόρροπη δόση πικρίας. Είναι εκείνες οι ιστορίες που σε κάνουν να χαμογελάς με θλίψη για τα μικρά και ευτράπελα της ζωής, για τη μοίρα και την τύχη, τα δεινά των ανθρώπων, τις μικρές χαρές και τις μεγάλες λύπες. Πρόκειται για διηγήσεις μικρής φόρμας, έναν ξεκάθαρο συνδυασμό κοινωνικής σάτιρας και γλυκόπικρου χρονογραφήματος.

Ευθύβολος στο συναίσθημα, με γοργό ρυθμό στη σκέψη και τη γραφή, ο Μάκης Τσίτας. Με ιστορίες εσωτερικές και σαρκαστικές. Έπλασε ήρωες που κουβαλούν τη ματαιώση, τη μοναξιά, την ανασφάλεια, τον θάνατο. Με γλώσσα ψυχολογικά φορτισμένη, αλλά ξεκάθαρη. Εκτός ίσως από το διήγημά του με τίτλο «Θα σου πω», όπου ο εσωτερικός μονόλογος του συγγραφέα ξεχύνεται στο χαρτί. Χείμαρρος σκέψεων, στοχασμών, ερωτημάτων και παύσεων. Πρόκειται για μια ιδιαίτερα προσωπική στιγμή της γραφής του, που δύσκολα επιδέχεται ερμηνεία ή κρίση.

Συνθέτει κομμάτι κομμάτι μια σύγχρονη υπαρξιακή μικρογραφία και οικοδομεί μια κοινωνική τοιχογραφία, βγαλμένη λες μέσα από δικά του βιώματα, όπως στο διήγημα «Φύλακες Άγγελοι» το οποίο καταλήγει: «Η δυνατότητα για ξεκαθάρισμα λογαριασμών είναι ένα απ’ τα ατού που προσφέρει η λογοτεχνία στους συγγραφείς. Είπα λοιπόν, για πρώτη φορά, να το χρησιμοποιήσω κι εγώ. Και πίστεψέ με, νιώθω υπέροχα. Και δεν με νοιάζει αν αυτό φαίνεται – ίσως να είναι – μικρόψυχο».

Οι ήρωες του Τσίτα είναι μικροί άνθρωποι της καθημερινότητας, της διπλανής πόρτας, απέραντα οικείοι. Γελάς με τις κακοτοπιές τους, αλλά εσωτερικά και ήσυχα, με ένα διακριτικό και ευγενές χιούμορ. Ο ίδιος ο συγγραφέας μοιάζει να είναι πιο εσωστρεφής, ίσως γιατί έχει σκαλίσει το μέσα του γι’ αυτές τις ιστορίες· τις έχει νιώσει στο πετσί του, τις βίωσε, τις αγάπησε, τις μίσησε και μας τις προσφέρει μέσα από το δικό του πρίσμα. Με την ωμότητα ή τη γυαλάδα που ταιριάζει σε καθεμία από αυτές. Στα διηγήματά του πραγματεύεται θέματα όπως η αστική καθημερινότητα, τα ανθρώπινα ελαττώματα, η παρατήρηση της ελληνικής κοινωνίας και το χιούμορ που κρύβει θλίψη και σαρκασμό. Εντοπίζει το κωμικό μέσα στο καθημερινό, με μια ξεχωριστή δόση σάτιρας, αλλά κυρίως με βλέμμα στραμμένο στις μικρές ρωγμές της ανθρώπινης ψυχής..

Ο Τσίτας δεν ενδιαφέρεται να κατασκευάσει εντυπωσιακές πλοκές ούτε να εντυπωσιάσει με λογοτεχνικά τεχνάσματα. Το ενδιαφέρον του στρέφεται στον άνθρωπο, στις μικρές ή μεγάλες διαφεύσεις της καθημερινότητας και στις ανεπαίσθητες μετατοπίσεις της ανθρώπινης ψυχής. Εκεί ακριβώς βρίσκεται και η δύναμη της γραφής του: στον τρόπο με τον οποίο μετατρέπει το συνηθισμένο σε λογοτεχνία και το προσωπικό βίωμα σε συλλογική εμπειρία.

Ο θάνατος παραμονεύει τους ήρωες, τους περιπαίζει, τους κλείνει το μάτι πονηρά. Τους προσπερνά ή όχι. Και ίσως αναδεικνύει τη ματαιότητα των πράξεών τους. Μια ζωή μόχθου, προσπάθειας να βγεις στην πρώτη γραμμή, να γίνεις μέρος όσων θεωρούμε μεγάλων, να νικήσεις τη μοναξιά, να φωνάξεις «τα κατάφερα», να επιβεβαιώσεις την ύπαρξή σου.

Είναι σαρωτικός ο Τσίτας. Σε παρασύρει στις ιστορίες του που διαβάζονται απνευστί. Κι εκείνο που του αναγνωρίζω περισσότερο είναι η καθαρότητα της έκφρασης και η αμεσότητα με την οποία μεταδίδει τα νοήματά του. Η δύναμη της γραφής του βρίσκεται στο ότι δεν επιδιώκει ποτέ να εντυπωσιάσει με τη γλώσσα· επιδιώκει να φωτίσει την ανθρώπινη εμπειρία. Είναι μαέστρος της μικρής φόρμας του λόγου. Με ελάχιστες γραμμές κατορθώνει να χτίσει χαρακτήρες που μοιάζουν οικείοι, χωρίς να καταφεύγει σε περιττές περιγραφές ή συναισθηματικούς εκβιασμούς.

Δεν είναι από τα βιβλία που θα βάλεις στην άκρη μόλις το διαβάσεις. Δεν θα το στοιβάξεις στην άκρη της βιβλιοθήκης. Θα το αφήσεις εκεί στο κομοδίνο δίπλα σου. Να το διαβάζεις ξανά και ξανά. Γιατί θα σου θυμίζει τη συνήθη στιχομυθία με τη μάνα σου στο «Βάλε τη ζακέτα σου», τον σύντροφό σου που τρώει και ψεύδεται στο «Τρως», την ατυχή κατάληξη από το τίποτα μιας σχέσης στο «Συνέβη στο Κολωνάκι», την άνευ όρων αγάπη στο «Ιστορία σε δώδεκα πλάνα», τις δυνατές φιλίες στο «Φυλλαράκι», την απέραντη μοναξιά στο «Αγαπητέ κύριε Μάικ Τζόουνς» και στην «Εκδήλωση», τα ανεκπλήρωτα όνειρα στο «Εκτός συστήματος», τις μεταφυσικές αναζητήσεις στο «Μια συνηθισμένη Χριστουγεννιάτικη ιστορία στο χρώμα του σάπιου μήλου», την ειρωνεία της ζωής στο «Η αδικία», «Η πρώτη φορά» και στο «Η παράδοση του κούριερ».

Κράτησα για το τέλος το διήγημα «Τσίχλες ταξιδίου», γιατί χτυπάει κατευθείαν στην καρδιά. Όχι μόνο γιατί είναι ευφάνταστος ο τίτλος, που είναι και ο τίτλος του βιβλίου, αλλά γιατί αποτυπώνει με τον πιο ξεχωριστό και σαφή τρόπο την αγάπη της μάνας για τα παιδιά της, που μπορεί να κρύβεται πίσω από καθημερινές χειρονομίες: μια σημείωση πάνω σε ένα κουτί με τσίχλες ταξιδίου. Η ένδειξη «για Αθήνα» μετατρέπεται σε ένα μικρό σύμβολο φροντίδας, στο «εισιτήριο» για το ταξίδι κοντά στα παιδιά σου, όπου κι αν βρίσκεσαι. Ίσως τελικά αυτό να κάνει ο Τσίτας σε όλη τη συλλογή: να μας θυμίζει ότι οι πιο μεγάλες αλήθειες της ζωής κρύβονται στα πιο ασήμαντα πράγματα. Σε μια κουβέντα, σε μια παρεξήγηση, σε μια απώλεια, σε ένα κουτί με τσίχλες ταξιδίου.